

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

05 лютого 2015 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 1

Відповідно до пунктів 1 та 2 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року, незалежність судових органів гарантується державою та закріплюється в конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів та дотримуватися її.

Судові органи вирішують передані їм справи безсторонньо, на основі фактів та відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонуки, тиску, погроз або втручання, прямого чи непрямого, з будь-якого боку і з будь-яких би то не було причин.

Як зазначено в ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, **метою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі права на справедливий і публічний розгляд його справи** упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення.

Незалежність судової влади є головною умовою забезпечення верховенства права, ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина, юридичних осіб, інтересів суспільства й держави.

Незалежність і недоторканність суддів гарантують ст. ст. 126 і 129 Конституції, якими встановлено, що судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються лише закону.

Законом України «Про судоустрій і статус суддів» визначені умови виконання професійних обов'язків суддів та правові засоби, за допомогою яких забезпечується реалізація конституційних гарантій самостійності судів та незалежності суддів.

Зокрема, статтею 6 цього Закону встановлено заборону втручання в здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповагу до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання й поширення інформації в будь-якій формі з метою завдання шкоди авторитету суддів чи впливу на безсторонність суду.

Статтею 47 Закону передбачено засоби забезпечення незалежності суддів, до яких належать: особливий порядок їх призначення, обрання, притягнення до відповідальності та звільнення; недоторканість та імунітет; незмінюваність; порядок здійснення судочинства, визначений процесуальним законом, таємниця ухвалення судового рішення; заборона втручання у здійснення правосуддя; відповідальність за неповагу до суду чи судді; окремий порядок фінансування та організаційного забезпечення діяльності судів, установлений законом; належне матеріальне та соціальне забезпечення суддів; функціонування органів суддівського самоврядування; визначені законом засоби забезпечення особистої безпеки судді, членів його сім'ї, майна, а також інші засоби їх правового захисту; право судді на відставку.

Реалізація зазначених гарантій здійснення правосуддя є необхідною передумовою належного виконання судом своїх конституційних функцій щодо забезпечення дії принципу верховенства права, захисту прав і свобод людини та громадянина, утвердження й забезпечення яких є головним обов'язком держави (ст. ст. 3, 8, 55 Конституції України).

Рада суддів України, як вищий орган суддівського самоврядування, висловлює занепокоєння ситуацією, яка склалась у сфері дотримання конституційних гарантій самостійності судів, незалежності та недоторканності суддів.

Судова система, суди і судді перебувають під шквалом нищівної критики. Політична ангажованість, тотальна корупція, «законсервованість» системи, протидія змінам та очищенню, непрофесіоналізм та непорядність, ухвалення неправосудних рішень – ось перелік звинувачень, які звучать на адресу суддів майже щодня в медіа-просторі. Набирає поширення публічне коментування ухвалених судами рішень у вкрай негативному світлі. Висловлювання подібного змісту загалом підтримують емоційну напругу населення та все частіше викликають агресію, спрямовану на суддів. Лунають заклики до фізичної розправи з суддями.

Так, згідно звернень голови Харківського окружного адміністративного суду та зборів суддів Харківського апеляційного адміністративного суду колективи цих судів стурбовані виступом голови антикорупційного комітету Верховної Ради України, депутата фракції «Самопоміч» Є. Соболева на брифінгу, який відбувся 17 грудня 2014 року в місті Києві, та у прямому ефірі телеканалу «Перший національний» 19 грудня 2014 року під час виступу в телепрограмі «Шустер LIVE», де він щодо справи за позовом Суходубова В.С. до Прокуратури Харківської області про визнання

протиправним та скасування наказу, поновлення на посаді та стягнення коштів своїми висловлюваннями, що бійці АТО пропонують розстрілювати саботажників і корупціонерів, фактично провокував бійців одного з добровольчих батальйонів до протиправних дій стосовно суддів: «Я рассказал, что мы собираемся посетить эту судью и бойцы сказали: приведите к нам, мы её привяжем у минного поля. У нас нет собаки, пусть лает, будет хоть какая-то польза».

18 січня 2015 року на своїй сторінці у соціальній мережі «Фейсбук» Є. Соболев висловив свій намір разом з іншим народним депутатом С. Семенченком та бійцями батальйону «Донбас» завітати у гості до судді Самойлової В.В. та Харківського апеляційного адміністративного суду з метою надати «шанс» суддям апеляційної інстанції або ухвалити «потрібне» рішення або усвідомити, що «у бійців батальйону «Донбас» не буде сенсу діяти законними методами».

19 січня 2015 року, після оголошення перерви у розгляді справи про поновлення на роботі громадянина Суходубова В.С., Є.Соболев в інтерв'ю телеканалу ICTV, яке транслювалося 19 січня 2015 року в ефірі програми «Надзвичайні новини», попередив: «Якщо не буде виграна справа, судді будуть вилітати з вікон».

Аналогічні вислови з погрозою судом Лінча 20 січня 2015 року опублікував на своїй сторінці у «Фейсбук» інший народний депутат - С. Семенченко.

В кінці січня 2015 року зацікавлена у вирішенні цивільної справи особа з метою ухвалення судом бажаного для неї рішення суду, чинила тиск на суддю Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ шляхом направлення на її мобільний телефон sms-повідомлень погрожуючого змісту від імені одного з народних депутатів. Пізніше, в день, на який було призначено розгляд зазначеної цивільної справи, до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ надійшло повідомлення про замінування будівлі суду.

Такі дії та висловлювання окремих народних депутатів свідчать про загрозу посягання на життя та здоров'я суддів та, як наслідок, мають місце і випадки такої розправи.

Так, 08 січня 2015 року в м. Переяслав-Хмельницькому Київської області озброєний чоловік намагався з'ясувати стосунки з суддею Верховного суду України, непрохано зайшовши до його будинку з автоматом та гранатою, висловлюючи погрози життю та здійснюючи постріли з вогнепальної зброї.

Кричущий випадок мав місце і 16 січня 2015 року під час акції «Проти явного беззаконня і свавілля представників органів державної влади і

силових структур», коли група невідомих осіб посадила у сміттєвий бак суддю жіночої статі та голову Кременецького районного суду Тернопільської області за те, що ухвалене судом рішення не відповідало очікуванням осіб, які зібрались біля суду з наміром вплинути на судові рішення по конкретній справі.

І це лише деякі приклади.

Рада суддів України визнаючи та підтримуючи право представників громадськості, засобів масової інформації на критику судової системи, судової влади або поведінки окремих представників суддівської спільноти, абсолютно заперечує проти таких дій як впливу з метою спонукання суду до ухвалення певного рішення по конкретній справі, проти необґрунтованих та не відповідаючих дійсності звинувачень на адресу суддів, відверту неповагу до суду, суб'єктивну критику, часом з ознаками правового нігілізму, які дозволяють собі представники влади. Це неприпустимо в цивілізованому суспільстві й виправдань цьому немає.

Вищезазначені дії та висловлювання окремих представників законодавчої гілки влади в Україні Рада суддів України розцінює як спроби втручання у здійснення правосуддя, тиску на суди і суддів, намагання протиправно схилити суддів до прийняття бажаного рішення на користь однієї зі сторін у справі або одного з учасників судового процесу, намагання протиправно використовувати суди для відстоювання інтересів певної особи чи осіб позапроцесуальним шляхом, поза межами процедури оскарження судових рішень.

У найголовніше! Такі дії порушують право протилежної сторони у будь-якій справі на справедливий суд, право сподіватись що суддя у справі буде безстороннім та незалежним.

Наша держава зараз переживає нелегкий і непростий час. Це час внутрішніх змін та боротьби із зовнішніми загрозами в період спаду економічного розвитку та високого градусу суспільної напруги. Непросто всім – і пересічним громадянам, і представникам влади.

Подолання кризових явищ – першочергове завдання влади. Його виконання неможливе без ефективної взаємодії органів всіх гілок влади – законодавчої, виконавчої та судової. Представники органів державної влади повинні розуміти, що зараз украй важливо демонструвати суспільству не тільки професіоналізм, але й єдність, виваженість, стриманість та розсудливість у своїх словах. Особливо під час публічних виступів. Саме представники влади повинні показувати приклад емоційної врівноваженості та спокою.

Влада веде країну в Європу, тому якраз її представники й повинні власним прикладом демонструвати як це – жити по-європейськи: виконувати

закони, додержуватися загально визнаних принципів поведінки, поважати не лише односторонніх, але й опонентів.

Комітет Міністрів Ради Європи в Рекомендації CM/Rec (2010) 12 щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17 листопада 2010 року наголосив, що судді не зобов'язані роз'яснювати, якими переконаннями вони керувалися при прийнятті судових рішень (п. 15). Коментуючи рішення суддів, виконавча та законодавча влада мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї. Їм також слід уникати дій, які можуть поставити під сумнів їхнє бажання виконувати рішення суддів, за винятком випадків, коли вони мають намір подати апеляцію (п. 18).

Те ж саме стосується й прокурорів: вони ніколи не повинні ні ставити під сумнів судові рішення, ні перешкоджати їхньому виконанню, зберігаючи використання їх права на процедуру апеляції або на будь-яку іншу пояснювальну процедуру (п. 19 Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи Rec (2000) 19 щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя).

Проте вже тривалий час спостерігаємо протилежне. Окремі народні депутати, високопосадовці органів виконавчої влади та прокурори публічно, з відвертою неповагою коментують і критикують судові рішення, заявляють про їх неправосудність, хоча ці рішення в установленому процесуальним законом порядку не скасовані.

Набули системного характеру і відкриття кримінальних проваджень щодо суддів за статтею 375 КК України (постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови) за фактами постановлення судових рішень, які в установленому процесуальним законом порядку не скасовані.

Так наприклад, згідно повідомлення про підозру від 24 липня 2014 року заступника Генерального прокурора України суддя Солом'янського районного суду м. Києва підозрюється в постановленні завідомо неправосудної ухвали, тобто кримінального порушення, передбаченого частиною першою статті 375 Кримінального кодексу України, хоча зазначена в повідомленні ухвала суду на час пред'явлення підозри вищестоящими судовими органами не перевірялася та не була скасована.

До Єдиного реєстру досудових розслідувань за заявою одного з учасників судової справи були внесені відомості про відкриття кримінального провадження за частиною першою статті 375 КК України стосовно суддів господарського суду Вінницької області, за фактом постановлення рішення господарського суду Вінницької області від 20 червня 2008 року, яке за результатами його апеляційного та касаційного перегляду було залишено без змін.

Відповідно до статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Відкриваючи кримінальні провадження щодо суддів за статтею 375 КК України у випадках, коли судові рішення в установленому законом порядку не переглядалися або переглядалися та не скасовані, органи прокуратури, ставлячи під сумнів такі судові рішення, які набули чинності, фактично привласнюють функції судів, що є порушенням Конституції України.

Зазначені вище факти призводять до дестабілізації діяльності судової влади, руйнують сподівання суспільства на ефективність діяльності судових органів. У підсумку такі явища становлять загрозу утвердженню в Україні принципу верховенства права, підривають основи правопорядку в державі, завдають непоправної шкоди авторитету України на міжнародній арені, як держави, яка здатна дотримуватися положень законів.

Рада суддів вважає, що такі порушення права на справедливий суд є неприпустимим.

Разом з тим, судді повинні розуміти, що від судових рішень, поведінки та способу життя кожного конкретного судді залежить довіра суспільства до всієї судової гілки влади в Україні.

Суди були й залишаються органами державної влади, що єдині здійснюють правосуддя в державі. Своєчасний, справедливий та неупереджений судовий розгляд справ – запорука суспільного правопорядку та захисту прав людини. В теперішніх умовах цей обов'язок суддів набуває особливо важливого значення.

Заслухавши та обговоривши інформацію голови Комітету забезпечення гарантій незалежності суддів Новікова М.М. щодо стану незалежності судів і суддів в Україні, відповідно до статті 113, частини п'ятої статті 127 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (із наступними змінами), **Рада суддів України**

в и р і ш и л а:

1. Звернути увагу спільноти України на негативні та системні факти порушення в Україні останнім часом принципу незалежності суддів, який гарантує кожній особі право на розгляд її справи незалежним і безстороннім судом та права на справедливий суд. Погрози суддям насильством, їх звільненням, вимоги до них щодо ухвалення судових рішень на користь однієї сторони у справі порушують право іншої сторони у цій же справі на

справедливий суд.

2. Затвердити відкритий лист Ради суддів України щодо стану незалежності суддів в Україні.

3. Звернутися до засобів масової інформації щодо опублікування відкритого листа Ради суддів України.

4. Звернути увагу суддів на те, що судові рішення, поведінка та спосіб життя кожного судді відображаються на рівні довіри суспільства до судової системи України в цілому.

5. Вважати неприпустимими та такими, що порушують норми статті 12 Закону України «Про правила етичної поведінки», статті 8 Закону України «Про статус народного депутата України», дії та висловлювання окремих народних депутатів, державних службовців усіх рівнів, які принижують авторитет судової влади. Закликати політиків, високопосадовців зважено та конструктивно підходити до будь-якої критики конкретних суддів та судових рішень.

6. Звернутися до Президента України, як гаранта Конституції України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України з вимогою терміново вжити заходів по недопущенню втручання у незалежність суддів та здійснення ними правосуддя з боку окремих народних депутатів, посадових осіб органів державної влади.

7. Звернутися до Верховної Ради України про доповнення законопроектів №1656 «Про забезпечення права на справедливий суд» та №1497 «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» щодо удосконалення засад організації та функціонування судової влади відповідно до європейських стандартів» положеннями про конкретні підстави та межі відповідальності за втручання в здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповагу до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання й поширення інформації в будь-якій формі з метою завдання шкоди авторитету суддів чи впливу на безсторонність суду.

8. Повідомити міжнародні установи – Раду Європи, Парламентську асамблею Ради Європи, Консультативну раду європейських суддів, Європейську комісію з ефективності правосуддя, Міжнародну та Європейську асоціації суддів про систематичні порушення принципу незалежності суддів в Україні та права на справедливий суд.

9. Доручити голові Ради суддів України, Прес-центру судової влади, прес-секретарям судів про всі випадки втручання у здійснення правосуддя, впливу на суд або суддів у будь-який спосіб, неповагу до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації з метою завдання шкоди авторитету суддів чи впливу на безсторонність суду

систематично повідомляти інформацію суспільству на веб-сайті «Судова влада України».

10. Звернутися до Міністерства внутрішніх справ України щодо посилення охорони приміщень судів та забезпечення громадського порядку в судах, безпеки відвідувачів судів, суддів та працівників.

11. Доручити Державній судовій адміністрації України провести аналіз стану виконання спільного наказу Міністерства внутрішніх справ України та Державної судової адміністрації України від 06.09.2004 № 1003дск/149/04дск «Про затвердження Інструкції про порядок організації підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорони приміщень суду» та ініціювати внесення відповідних змін до нього з метою посилення охорони приміщень судів, забезпечення громадського порядку в судах, безпеки відвідувачів судів, суддів та працівників.

12. Звернутися до Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України з вимогою вжити заходів щодо своєчасного досудового розслідування у кримінальних провадженнях, відкритих за фактами порушення порядку у приміщеннях судів та біля будівель судів, погроз та насильства стосовно суддів та членів їх сімей, втручання у здійснення правосуддя; встановлення винних осіб у вчиненні цих кримінальних правопорушень.

**Голова
Ради суддів України**

В.М. Сімоненко